

8.9.2026

Päätös Etelä-Savon hyvinvointialueen hakemukseen alijäämän kattamiskauden jatkamisesta vuoteen 2029

Asia

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021), jäljempänä *hyvinvointialuelaki*, 115 a §:n 1 momentin mukaan valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamisesta.

Etelä-Savon hyvinvointialue haki 10.6.2026 hyvinvointialuelain 115 a §:ssä tarkoitettua alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamista vuoteen 2029.

Päätös on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu sosiaali- ja terveysministeriötä.

Päätös

Valtiovarainministeriö hyväksyy Etelä-Savon hyvinvointialueen hakemuksen. Etelä-Savon hyvinvointialueen on katettava taseeseensa kertynyt alijäämä vuoden 2029 loppuun mennessä.

Perustelut

1. Sovellettava lainsäädäntö

Hyvinvointialuelain 115 a §:n 1 momentin mukaan, jos hyvinvointialue ei voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava vuoden 2027, 2028 tai 2029 loppuun mennessä.

Valtiovarainministeriö voi tehdä kyseisen päätöksen, jos:

- 1) määräajan jatkaminen on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi;
- 2) kertynyt alijäämä on katettavissa 1 momentissa säädettyssä määräajassa; ja
- 3) hyvinvointialueella on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma kertyneen alijäämän kattamiseksi viipymättä.

Hyvinvointialue voi tehdä hakemuksen aluehallituksen laadittua tilinpäätöksen. Hakemus on tehtävä alijäämän kattamista koskevan määräajan päättymisvuoden

elokuun loppuun mennessä. Valtiovarainministeriö tekee päätöksen aluevaltuuston vahvistamien tilinpäätöstietojen perusteella.

Pääsääntönä säilyy velvoite kattaa kertynyt alijäämä hyvinvointialuelain 115 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa.

Määräajan jatkamisen tulee olla hyvinvointialueelle sillä tavoin välttämätöntä, että ilman sitä alue ei pysty noudattamaan sekä voimassa olevaa hyvinvointialueiden toimintaa että taloutta koskevaa lainsäädäntöä siten, ettei todennäköisesti synny merkittävää riskiä lainsäädännön noudattamatta jättämiselle. Edellytyksenä olevalla välttämättömyydellä tarkoitetaan myös sitä, että määräaikaa voidaan jatkaa vain sen verran, missä ajassa kyseisen hyvinvointialueen alijäämä on perustuen taloustietoihin ja hyvinvointialueen suunnitelmaan objektiivisesti arvioiden mahdollista kattaa.

Määräaikaa ei toisaalta voi jatkaa, ellei alijäämä objektiivisesti arvioiden ole katettavissa uuden määräajan puitteissa. Arviointi perustuu aluekohtaiseen arvioon. Jos alijäämän kattaminen edellyttää huomattavan suurta esimerkiksi useamman vuoden nettokustannusten laskua, hyvinvointialueen taloustilanne voi edellyttää toimenpiteiden ulottumista 115 a §:n 1 momentissa säädettyä pidemmälle ajanjaksolle. Tällöin määräaikaa ei voi jatkaa, vaan harkittavaksi tulevat muut voimassa olevan lainsäädännön mukaiset menettelyt.

Hyvinvointialueen tulee liittää hakemukseensa aluevaltuuston hyväksymä toimeenpantavissa oleva suunnitelma yksilöidyistä toimenpiteistä alijäämän kattamiseksi mahdollisimman pian. Suunnitelmassa on kuvattava toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset. Osana hyvinvointialueen toimintakertomusta tulee olla selvitys alijäämän kattamista koskevien toimenpiteiden toteutumisesta tilikaudella ja riittävydestä jatkettuna määräaikana.

2. Etelä-Savon hyvinvointialueen hakemuksen oikeudellisten edellytysten arviointi

2.1 Hyvinvointialueen hakemus ja suunnitelma

Etelä-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto valtuutti 24.3.2026 aluehallituksen hakemaan alijäämän kattamismääräajan jatkamista vuoden 2029 loppuun ja hyväksyi 8.6.2026 suunnitelman kertyneen alijäämän kattamiseksi. Alue on toimittanut hakemuksen valtiovarainministeriöön 10.6.2026. Aluevaltuusto on hyväksynyt vuoden 2025 tilinpäätöksen 8.6.2026.

Hyvinvointialueelta on hakemuksen käsittelyn yhteydessä pyydetty hallintolain (434/2003) 31 ja 32 §:n mukaisesti lisäselvitystä, jonka alue on toimittanut 1.7.2026. Lisäksi hyvinvointialuetta on kuultu hallintolain 34 §:n mukaisesti 14.8.2026.

Hyvinvointialueen hakemus sisältää päivitetyt tuloslaskelmat haettavalle alijäämän kattamiskaudelle vuoden 2029 loppuun sekä kuvauksen tasapainottamistoimenpiteistä vuosille 2027–2029. Uudet toimet jaksottuvat seuraavasti:

- 20,8 milj. euroa vuonna 2027
- 22,9 milj. euroa vuonna 2028 ja
- 22,4 milj. euroa vuonna 2029.

Lisäksi vuodelle 2027 siirtyy vuoden 2026 toteutumattomia toimia hyvinvointialueen arvion mukaan noin 14 milj. euroa, jolloin vuoden 2027 kokonaissopeutus olisi noin 35 milj. euroa.

Hyvinvointialueen esittämän tuloslaskelman mukaisesti näillä toimenpiteillä kertynyt alijäämä tulee katetuksi vuonna 2029 ja vuoden 2029 lopussa kertyneen kumulatiivisen ylijäämän määrä on noin 1,3 milj. euroa. Lisäksi hyvinvointialueen taseessa on alueen arvion mukaan poistoeroa noin 4 milj. euroa vuoden 2029 lopussa, mikä pienentää katettavaa alijäämää vastaavasti.

Etelä-Savon hyvinvointialue toteaa suunnitelmassaan, että mikäli suunnitellut toimenpiteet eivät toteudu, tulee niille etsiä korvaavat toimenpiteet.

Merkittävimmät (yli 3 milj. euron arvioitu vaikutus) sopeutuskokonaisuudet vuosille 2027–2029 ovat:

- Vammaispalvelujen palvelurakennemuutokset (5 milj. euroa)
- Lastensuojelun palvelurakennemuutokset (3 milj. euroa)
- Sosiaalihuollon palvelu-uudistus (4,5 milj. euroa)
- Sairaaloiden työnjaon kehittäminen (3 milj. euroa)
- Hyvinvointialueen ulkopuolisten sairaaloiden laskutus (3 milj. euroa)
- Investointien rajoittaminen (11,7 milj. euroa)
- Tietojärjestelmäympäristön optimoinnin jatkaminen (5,8 milj. euroa)
- Robotiikan ja tekoälyn käytön lisääminen (3,7 milj. euroa)
- ICT-ostopalvelujen vähentäminen ja oman toiminnan tehostaminen (3 milj. euroa)
- Kirjaamisen automaation lisääminen (3,5 milj. euroa)
- YTA-yhteistyön kustannushyödyt (5 milj. euroa)
- Lisäksi useita muita toimia (yht. 10,9 milj. euroa)

2.2 Hyvinvointialueen talouden ja toiminnan tilanne

Etelä-Savon hyvinvointialueen tilikaudet 2023 ja 2024 olivat alijäämäisiä. Alijäämää kertyi 42,9 milj. euroa vuonna 2023 ja 42,2 milj. euroa vuonna 2024. Vuonna 2025 alueen talous kääntyi 2,7 milj. euroa ylijäämäiseksi. Etelä-Savon hyvinvointialueella on taseessa kertynyttä alijäämää vuoden 2025 lopussa 73,9 milj. euroa (-577 euroa / asukas, maan keskiarvo -303 euroa / asukas). Poistoero on noin 5,3 milj. euroa pienentäen katettavaa alijäämää vastaavasti. Lisäksi alueella on noin 1 milj. euron ylijäämäärään rinnastettava rahastoerä. Näin ollen katettavan alijäämän määrä on noin 67,7 milj. euroa.

Vuodelle 2026 hyvinvointialue ennakoi tilinpäätösennusteen perusteella 10,1 milj. euron ylijäämää, joka on noin 3 milj. euroa talousarviota parempi.

Etelä-Savon hyvinvointialueen nettokustannukset kasvoivat 14,0 % vuonna 2023 (maan keskiarvo 11,9 %), 2,0 % vuonna 2024 (maan keskiarvo 2,9 %) ja 0,4 % vuonna 2025 (maan keskiarvo 1,3 %). Vuonna 2025 alueen nettokustannukset olivat 755,2 milj. euroa. Vuosina 2024–2025 alueen nettokustannusten kasvu on ollut maan keskimääräistä tasoa matalampaa. Vuoden 2026 tilinpäätösennusteen mukaan nettokustannukset kasvaisivat noin 2,4 %. Etelä-Savon hyvinvointialueen Valtiokonttorille toimittaman kirjanpidon (7/2026) toteuman mukaan nettokustannukset kuitenkin laskivat tammi-heinäkuussa edeltävän vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden noin 1,5 %.

Valtion rahoitus alueen saaman maksatuspäätöksen mukaan on vuonna 2026 noin 783,4 milj. euroa (kasvua 3,4 %). Rahoituksen ennakoidaan olevan 30.4.2026 julkaistujen hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelmien mukaan 788,6 milj. euroa vuonna 2027 (kasvua 0,7 %), 797,9 milj. euroa vuonna 2028 (kasvua 1,2 %) ja 808,1 milj. euroa vuonna 2029 (kasvua 1,3 %). Alueen katettavan alijäämän määrä on 8,6 % suhteessa vuoden 2026 valtion rahoitukseen.

Jos hyvinvointialueen alijäämä 67,7 milj. euroa katettaisiin vuoden 2026 loppuun mennessä, edellyttäisi se alueelta valtiovarainministeriön arvion mukaan nettokustannusten laskua noin 5,2 % vuoden 2026 aikana verrattuna vuoden 2025 nettokustannusten tasoon.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan perustuen 30.4.2026 julkaistuihin hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelmiin vuoden 2025 tilinpäätöksen mukaisen alijäämän kattaminen edellyttäisi alueelta nettokustannusten muutosta enintään seuraavasti:

- vuoden 2027 loppuun mennessä nettokustannusten pitäisi laskea vuotuisesti keskimäärin noin 0,3 % ajalla 2026–2027
- vuoden 2028 loppuun mennessä nettokustannukset saisivat kasvaa vuotuisesti keskimäärin korkeintaan noin 0,8 % ajalla 2026–2028
- vuoden 2029 loppuun mennessä nettokustannukset saisivat kasvaa vuotuisesti keskimäärin korkeintaan noin 1,2 % ajalla 2026–2029.

Etelä-Savon hyvinvointialueen väestö on maan ikääntyneintä. Alle 18-vuotiaita on vähiten koko maassa. Ikääntynyt väestö, korkea sairastavuus ja työkyvyttömyyden yleisyys asettavat merkittäviä haasteita hyvinvointialueen palvelujen järjestämiselle. Vuoteen 2040 mennessä alueen yli 85-vuotiaiden määrän ennustetaan olevan kaksinkertainen alle 18-vuotiaiden määrään verrattuna.

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutuvat pääsääntöisesti hyvin. Hoidon jatkuvuus on kuitenkin maan keskitasoa heikompaa ja painottuu raskaisiin palveluihin. Etelä-Savon hyvinvointialueella on Mikkelin ja Savonlinnan sairaalat, joista jälkimmäisessä on lokakuusta 2025 lähtien tehty vain päiväkirurgisia leikkauksia. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus on maan korkeimpia. Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksen sijainti hyvinvointialueella on nostanut alueen vammaispalvelujen kustannukset maan korkeimmiksi. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon mukaan hyvinvointialueen tulisi panostaa erityisesti monisairaiden hoidon jatkuvuuteen sekä ennaltaehkäiseviin palveluihin.

Hyvinvointialueen hakemuksessa esitetyn ja hyvinvointialuelain 13 a §:n mukaisissa hyvinvointialueneuvotteluissa todetun mukaisesti hyvinvointialueella on osoitettu päätöksenteko- ja toimeenpanokykyä talouden tasapainottamisessa. Hyvinvointialue on toteuttanut merkittäviä sopeuttamistoimien kokonaisuuksia sekä tehostanut niitä tarvittaessa lisäpääöksillä. Toimien toteutumista ja niiden vaikutuksia talouden ja toiminnan tasapainoon seurataan osana hyvinvointialueiden vuotuista ohjausta.

3. Kokonaisarvio alijäämien kattamista koskevan määräajan jatkamisesta

Etelä-Savon hyvinvointialueella on katettavaa alijäämää noin 67,7 milj. euroa (n. 520 euroa asukasta kohti). Koska maan keskitasoa korkeamman asukaskohtaisen alijäämän kattaminen vaarantamatta alueen lakisääteisiä palveluja edellyttää vaadittavan sopeutuksen mittakaavan suhteuttamista käytettävissä olevaan aikaan, alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamista vuoden 2029 loppuun voidaan pitää välttämättömänä.

Perustuen vuoden 2025 tilinpäätöstietoihin kertyneen alijäämän kattaminen vuoden 2029 loppuun mennessä sallii Etelä-Savon hyvinvointialueen nettokustannuksille lähtökohtaisesti 1,2 % vuosittaisen kasvun vuosille 2026–2029. Ottaen huomioon alueen vuoden 2026 tilinpäätösennusteen mukaisen kustannuskehityksen, vuosien 2027–2029 mahdollinen kasvu-ura tulee kuitenkin olemaan tiukempi. Vaadittu kustannusten kasvu-ura jää alle hyvinvointialueiden keskimääräisen vuotuisen nettokustannusten kasvun vuosina 2024–2025. Toisaalta hyvinvointialue on todennut vuoden 2026 tilinpäätösennusteen olevan

varovaisuusperiaatteella laadittu ja nettokustannusten laskeneen edellä kuvatusti noin 1,5 %¹.

Etelä-Savon hyvinvointialueen nettokustannusten maan keskitasoa hitaampi kasvu vuosina 2024–2025 on osoittanut alueen kykyä toteuttaa toimia taloutensa tasapainottamiseksi. Myös vuosi 2026 näyttää edellä kuvatusti muodostuvan talousarviota paremmaksi. Vuoden 2027 talousarviokehys sisältää sopeutustoimia 35 milj. euroa ja hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella nettokustannusten lasku olisi noin 1,5 %.

Hyvinvointialueen nettokustannusten kasvun tasoa voidaan pitää mahdollisena saavuttaa tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden on tullut vuodesta 2023 alkaen sopeuttaa toimintaansa vastaamaan saamaansa rahoitusta ottaen huomioon erityisesti hyvinvointialueen vuoden 2026 talouden tilanne ja suunnitelmat vuodelle 2027. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kertynyt alijäämä on katettavissa vuoteen 2029 jatkettuna määräaikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy valtiovarainministeriön arvioon siitä, että alijäämien kattamista koskevan määräajan jatkaminen on välttämätöntä hyvinvointialuetta koskevan lainsäädännön noudattamiseksi ja alijäämä on mahdollista kattaa vuoteen 2029 mennessä. Hyvinvointialueen hakemuksen, sopeuttamissuunnitelman ja muiden alueelta saatujen selvitysten perusteella sosiaali- ja terveysministeriö arvioi, että alueen suunnittelemat sopeuttamistoimenpiteet voivat olla toteutettavissa ilman, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut vaarantuisivat.

Etelä-Savon hyvinvointialueen tulee esittää kussakin toimintakertomuksessaan selvitys alijäämän kattamista koskevien toimenpiteiden toteutumisesta tilikaudella ja riittävydestä päätöksen mukaisena määräaikana.

Muutoksenhaku

Päätökseen saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Hyvinvointialuelain 138 §:n 3 momentin mukaan muutoksenhausta valtion viranomaisen päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019), ellei mainitussa laissa tästä poiketa. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Sovellettavat lainkohdat

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 115, 115 a ja 138 §

¹ Kirjanpidon (7/2026) toteuman mukainen nettokustannusten lasku on tammi-heinäkuussa edeltävän vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden noin 1,5 %.

Hallintolaki (434/2003) 31, 32 ja 34 §

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen

Hallitusneuvos Kirsi Ruuhonen

Liitteet Valitusosoitus
Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto 27.8.2026

Jakelu Etelä-Savon hyvinvointialue

Tiedoksi Valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen, valtiovarainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Sisäministeriö

VN/18534/2026-VM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Ruuhonen Kirsi 91346626B

2026-09-08

Ikonen Anna-Kaisa 913080200

2026-09-11